

Livsfilosofi

Innehållsförteckning

LIVSFILOSOFI	1
INNEHÅLLSFÖRTECKNING	2
INLEDNING.....	3
VAD ÄR MENINGEN MED LIVET?	4
<i>Den mest fundamentala meningen med livet</i>	4
<i>Den första meningen med livet</i>	4
<i>Den andra meningen med livet</i>	4
<i>Den tredje meningen med livet</i>	5
Naturvetenskaplig utveckling.....	5
Samhällsutveckling.....	6
<i>Sammanfattning</i>	7
VAD ÄR VIKTIGT?	8
<i>Fördelning</i>	8
<i>Omtanke</i>	9
<i>Slutsats</i>	10
TVÅ SÄTT ATT FATTA BESLUT.....	11
<i>Spontan önskan</i>	11
<i>Logiskt övervägande</i>	11
<i>Sammanfattning</i>	13
LOGIKENS RELEVANS.....	14
<i>Praktiska exempel</i>	14
Egoism – Omtanke.....	14
Förstörelse – Avhållsamhet.....	15
Missbruk – Avhållsamhet	15
Förgänglig stimulans – Hållbar stimulans	16
Hämnd och straff – Avhållsamhet.....	17
<i>Sammanfattning</i>	18
ATT HA LOGISKA ARGUMENT OCH ATT ANALYSERA SJÄLV	19
DJURRÄTT.....	20
<i>Problemet</i>	20
<i>Orsak</i>	21
<i>Försiktighetsprincipen</i>	21
<i>Praktiska exempel</i>	22
Tjurfäktning	22
Djurförsök.....	22
Pälsdjur	22
Köttdjur	23
”Straff”	23
<i>Enskilda fall är relevanta</i>	23
<i>Sammanfattning</i>	23
VÄRDERINGAR RESPEKTIVE ÅSIKTER.....	25
SAMMANFATTNING.....	26
AVSLUTNING	26
REFERENSER	27

Inledning

Det finns många olika sätt att leva på, och de flesta människor lever som de alltid levt utan att reflektera över vad som egentligen är meningen med livet och således inte heller vad de egentligen bör arbeta för och sträva efter i sina liv. Tvärtom arbetar många människor för vitt skilda mål, med blandade resultat för alla inblandade. Den här uppsatsen behandlar vad som är meningen med livet, vad en människas alla handlingar bör ha som mål samt hur målen uppnås. Uppsatsen har delvis också en utgångspunkt från dagens samhälle.

Vad är meningen med livet?

För att få ett så korrekt och utförligt svar som möjligt på frågeställningen om vad som är meningen med livet måste vi först inse vad en människa är för något. Frågan är vad som är meningen med livet, och det är inte bara människor som har liv, även om man oftast syftar på den egentliga frågan ”vad är meningen med en människas liv?”.

En människa är ett *djur*, precis som en elefant och en tiger och ett djur är en sorts *organism* precis som bakterier, växter och svampar. En organism är det allmänna begreppet för något som lever. Människan är alltså i grunden en organism, och för att kunna svara på frågan ”vad är meningen med en människas liv?” bör vi först besvara frågan ”vad är meningen med en organisms liv?”.

Vad som är meningen med en människas liv kan besvaras med ett tregrenat system. En grenfördelning gäller för alla organismer, en enbart för djur och en enbart för människor.

Den mest fundamentala meningen med livet

Alla organismer har en fundamental instinkt. Bakterier, växter, svampar och djur – alla kämpar de för ett gemensamt och livsnödvändigt mål: *att överleva*. Om en organism har problem med att överleva kan den inte göra något annat. En förutsättning för att överhuvudtaget kunna spekulera över vad som är meningen med livet är att man har ett liv, varför den allra mest fundamentala meningen med livet måste vara att överleva. Om en organism å andra sidan inte har några problem med att överleva får den tid över till att utföra annat som kan vara meningar med livet.

Den mest fundamentala meningen med livet är att överleva. Detta gäller för alla organismer.

Den första meningen med livet

Om en organism inte har några problem med att överleva så har den en annan mycket stark instinkt som är indirekt livsnödvändig: *att fortplanta sig*. Detta är egentligen den enda riktiga, biologiska meningen med en organisms liv. Den största uppgiften en bakterie, växt, svamp och ett djur har i livet är, biologiskt sett, att fortplanta sig. Fortplantningen är grunden i organismers evolution och helt nödvändig för en arts överlevnad. Det kan uppfattas egendomligt att ta med en sådan biologisk aspekt i svaret på frågan om livets mening, men då en människa är en organism och den största meningen med en organisms liv är att fortplanta sig så blir aspekten helt nödvändig om man vill ha ett korrekt svar på frågan.

Den första meningen med livet är att fortplanta sig. Detta gäller för alla organismer.

Den andra meningen med livet

Nu har vi klarat av de två mest egentliga meningarna med livet, vilka i princip handlar om samma sak: överlevnad, både som individ och art. Dessa två delar är förvisso de enda biologiska meningarna med en organisms liv, och således även med en människas liv. Det är dock inte omöjligt att utöver dessa lägga till egna meningar, som då inte är biologiskt egentliga, men ändå kan påvisas vara av hög relevans.

Ponerar en hund, instängd i en kubikmeter stor betongbur utan fönster. Den får ständigt luft och föda och en gång i livet får den tillfälle att fortplanta sig. Den klarar förvisso våra hittills satta kriterier med meningen med livet, men är det en önskvärd situation? Eftersom hunden i

fråga förmodligen mår väldigt dåligt blir svaret följaktligen nej. Vi ser alltså att *välstånd* måste vara en viktig del i livet. Emellertid inte för alla organismer: bakterier, växter och svampar kan inte må dåligt då de saknar medvetande. För dessa organismer räcker det helt enkelt med att överleva och fortplanta sig, men för organismer med medvetande, det vill säga de flesta högre stående djur, är det även viktigt att få må bra.

Att inte behöva lida för fysiologisk eller psykologisk smärta och att få ett visst grundläggande välstånd i form av ett bra vardagsliv och eventuellt även viss stimulans från enstaka nöjen, bidrar till välstånd hos högre stående djur och även hos djuret människan.

Att må bra är ingen biologiskt egentlig mening, men lidande är ändå något som de allra flesta organismer med medvetande betraktar som ytterst negativt likaväl som positivt välstånd är något som de allra flesta organismer med medvetande betraktar som positivt. Detta är så fundamentalt att det kan betraktas som en grundläggande mening med livet.

Den andra meningen med livet är att må bra. Detta gäller för de flesta högre stående djur.

Den tredje meningen med livet

Den tredje meningen med en människas liv är att främja eller utföra *positiv utveckling*. Positiv utveckling innefattar allt som *förbättrar* välståndet för människor (och andra medvetande djur), till exempel naturvetenskaplig utveckling och samhällsutveckling.

Naturvetenskaplig utveckling

Naturvetenskaplig forskning ger nya, korrekta, kunskaper om hur världen egentligen ser ut och förhåller sig, vilket kan ge rationaliserade värderingar. Till exempel kan vi tänka oss en individ med rasistiska åsikter som börjar studera biologin. Eventuellt finner hon att det i biologin inte finns någon avgörande skillnad mellan olika människoraser beträffande hur de bör behandlas, varför hon eventuellt kan ändra åsikt och behandla människor tillhörande andra raser bättre. I sådana fall har naturvetenskaplig kunskap gett mer välstånd i samhället.

Ett annat problem i dagens samhälle är många människors åsikt att lidande hos djur är mindre allvarligt än lidande hos människor. Denna åsikt är fel – djur kan lida lika mycket som människor, varför det även är lika allvarligt (mer om detta senare). Om vi i framtiden tänker oss att vi hittar liv på en annan planet (d.v.s. naturvetenskaplig kunskap), skulle människan eventuellt inse hur lika jordens djur är människan, vilket eventuellt skulle kunna leda till bättre djurhantering och således mindre lidande och mer välstånd bland djuren.

Naturvetenskaplig forskning kan även ge applikationer som förenklar, underhåller eller på annat sätt förbättrar vardagslivet för människor. Idag till exempel finns det moderna hus att bo i, vilket är värdefullt på vintrar när det kan bli mindre än -20°C utomhus i nordliga länder. Utan moderna hus skulle välståndet vara lägre hos människor i nordliga länder på vintrar, då de bland annat sannolikt skulle frysa. Ett annat exempel är moderna läkemedel, utan vilka välståndet skulle vara sämre hos många skadade och sjuka, vars skador skulle läka sämre och vars sjukdomar kanske inte skulle gå att bota.

Både moderna hus och mediciner är resultat av naturvetenskaplig forskning, vilket i dessa fall tämligen onekligen kan betraktas som positiv utveckling som minskar lidandet och förenklar vardagslivet. I dessa fall är det forskare, ingenjörer och läkare som i sina liv har applicerat och applicerar den tredje meningen med livet.

Ett annat bra exempel är datorer. Datorer kan användas för underhållning i form av musik- och videouppspelning samt datorspel, spridning av för allmänheten viktig information, för underlättad kommunikation mellan människor samt som källa till kunskap via digitala encyklopedier och Internet. Ännu ett annat bra exempel är moderna färdmedel som flygplan, tåg och bilar, med vars hjälp de relativa avstånden mellan platser och människor minskar.

Precis som i exemplen med husen och medicinerna är även datorer och moderna färdmedel resultat av naturvetenskaplig och teknisk forskning samt utveckling, och det är även här forskare och ingenjörer som i sina liv applicerar den tredje meningen med livet.

Vi ser således att positiv utveckling i form av naturvetenskaplig/teknisk utveckling kan leda till mindre lidande och förbättrat välmående, d.v.s. till mer av den andra meningen med livet, genom att ge rationaliserade värderingar och genom att ge applikationer (oftast produkter) som minskar lidandet eller förenklar, underhåller eller på annat sätt förbättrar vardagslivet.

Den naturvetenskapliga/tekniska utvecklingen är långsiktig. Grunden till dagens datorer lades till exempel i början av 1900-talet. Då, när forskarna påbörjade utvecklingen av datorer fick de inte direkt några utmärkta enheter för underhållning, kommunikation och spridning av information och kunskap. Idag, hundra år senare, är vi dock tacksamma över det arbete de utförde för nära hundra år sedan. Utvecklingens övre tak är inte heller nått just i år, utan utvecklingen bör (och kommer att) fortsätta. I framtiden är det troligt att vardagslivet kommer att vara mycket underlättat av röststyrda datorer som styr alla funktioner i hemmet, med resultatet att mycket onödigt besvär och många tekniska problem försvinner. Utvecklingen är alltså långsiktig och måste fortsätta.

Ett annat viktigt exempel på område där naturvetenskapen i framtiden kan komma att skapa mer välmående är inom sjukvården och medicinen. Att vara sjuk och skadad i framtiden kommer sannolikt att innebära allt mindre lidande för patienterna likaväl som för deras anhöriga.

Samhällsutveckling

En annan form av positiv utveckling är utveckling av samhället och dess värderingar. Vi kan ponera samhället för några hundra år sedan: trodde man inte på kyrkans världsbild kunde man i värsta fall bli utsatt för tortyr, var man kvinna hade man väldigt lite inflytande över sig själv och samhällspolitiken och om man hade mörk hudfärg kunde man i värsta fall användas som slav. Således förekom mycket lidande och begränsade välmåenden hos samhällets individer.

Idag är nästan alla av dessa problem borta i industriländerna; människorna mår bättre. Det har således skett en positiv utveckling av samhället som resulterat i mindre lidande och mer välmående. I det här fallen är det många människor som arbetat med att förbättra samhället och således har applicerat den tredje meningen med livet.

Även inom samhällsutvecklingen är utvecklingen långsiktig och bör fortsätta. Fortfarande idag finns flera samhällsproblem, som den oftast helt onödiga ekonomiska differensen mellan hög- och låginkomsttagare samt könsdiskriminering.

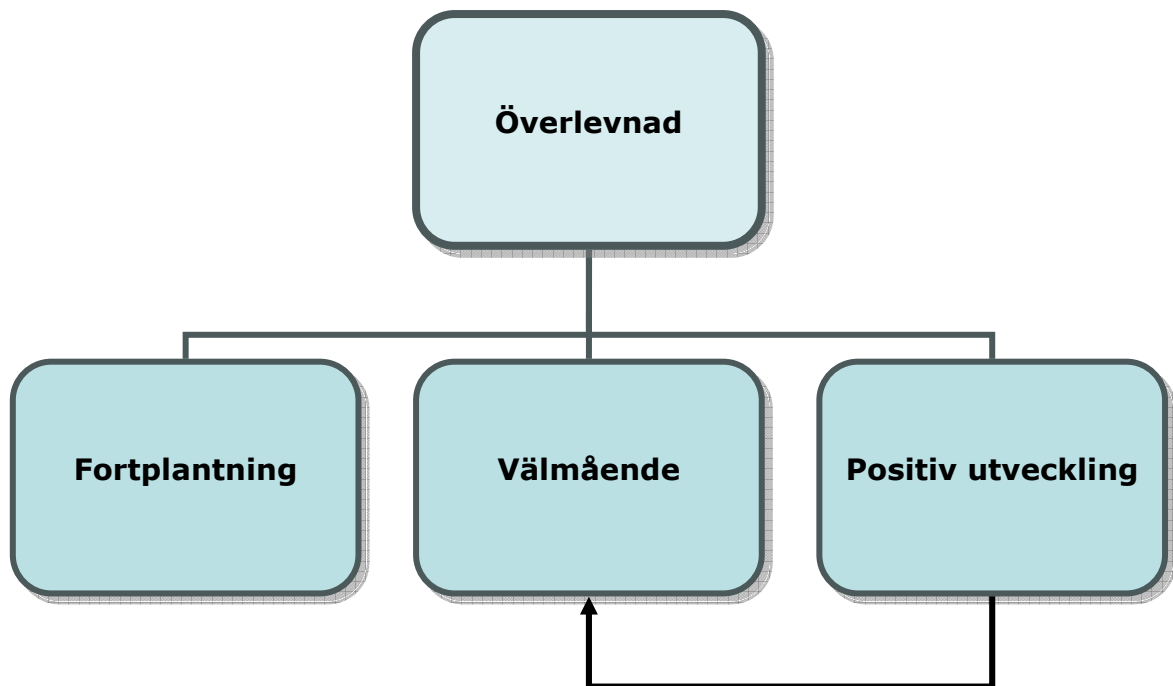
Utvecklande arbete inom exempelvis naturvetenskaplig forskning och i samhället kan även i sig ge stimulans (välmående) till dem som utför arbetet. Många forskare inom naturvetenskapliga ämnen, till exempel, arbetar inte endast för att skapa bättre värderingar i samhället eller för att utveckla produkter som förbättrar vardagslivet, utan även för att de finner arbetet intressant och stimulerande.

Eftersom det på jorden idag endast är människor (och inga djur tillhörande andra arter) som kan utföra positiv utveckling i form av exempelvis naturvetenskaplig forskning och spridning av värderingar i samhället kan denna uppgift – denna mening med livet – endast appliceras på människor.

Den tredje meningen med livet är att främja eller utföra positiv utveckling. Detta gäller endast människor.

Sammanfattning

Den biologiskt egentliga meningen med livet för alla organismer är att överleva och att fortplanta sig. För medvetande organismer kan och bör även välmående tilläggas som en egendefinerad grundläggande mening med livet och för människor kan och bör även positiv utveckling tilläggas. Den positiva utvecklingen är främst till för att främja välmåendet, d.v.s. den andra meningen med livet.

Figur 1 Meningen med en människas liv. Överlevnad är en förutsättning för de underordnade meningarna, och positiv utveckling främjar välmående.

Vad är viktigt?

Meningarna med livet är sannolikt det enda egentligt meningsfulla i universum. Generellt sett har det mesta annat låg eller ingen relevans alls. Till exempel har det i sig ingen betydelse om en stjärna slutar sitt liv som en supernova eller ett svart hål, lika lite som om ett träd är fem eller tio meter högt. Förvisso får de båda utfallen i de två exemplen olika följder, men då ersätts bara frågorna av nya: ”vilka är betydelseerna av följderna?”. I sin tur kan följderna få underliggande följder, men det går heller inte där att fastställa någon relevans utan att påbörja en ny frågeställning.

När det gäller organismer med medvetande, däremot, kan vi på en grundläggande nivå konstatera att lidande *är* negativt medan välmående *är* positivt. Det förefaller som om välmåendet hos organismer med medvetande är det enda av tydlig, direkt, relevans i universum.

I ett universum som generellt sett saknar egenskaper och företeelser av egentlig betydelse kan vi således själva definiera en betydelse: välmåendet hos organismer med medvetande, det vill säga den andra meningen med en (medvetande) organisms liv. Ju högre välmående, desto bättre är situationen. Även den tredje meningen med en människas liv blir indirekt relevant, eftersom den främjar välmåendet.

Vi kan således enkelt definiera att det har relevans vilken nivå av välmående en (medvetande) organism har. Det finns emellertid inget lika enkelt sätt att definiera varför överlevnad har någon (annan än en biologisk) relevans, d.v.s. varför det är bättre att leva än att inte leva, i synnerhet som det inte nödvändigtvis måste innebära något lidande att dö, ej heller innebär det naturligtvis något lidande att vara död. Dock bör vi definiera även överlevnad som en grundläggande relevant faktor. Detta av flera, någorlunda relevanta orsaker:

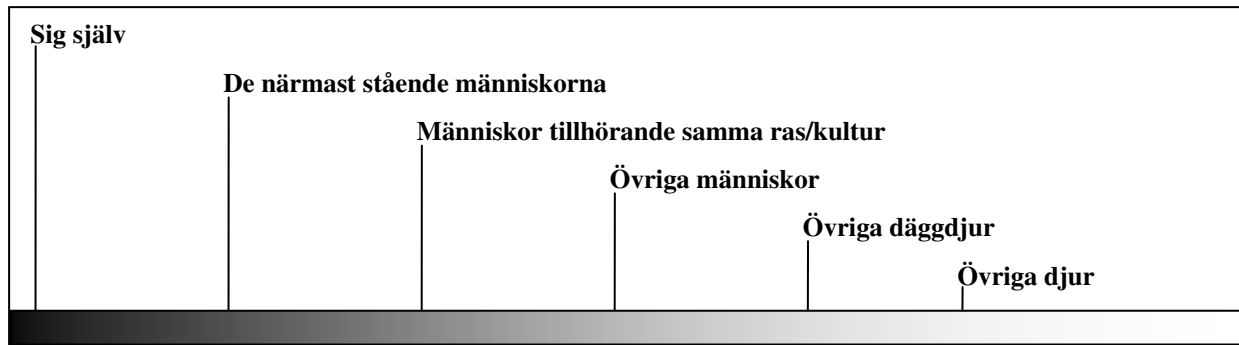
- Endast levande individer kan främja och utföra positiv utveckling. Förvisso kräver detta att andra individer lever (som kan ha nytta av utvecklingen), varför detta bevis ensamt endast är ett cirkelbevis. Därför följer en annan orsak:
- Endast levande individer kan ha positivt välmående, d.v.s. må bra. Förvisso kan en ”död individ” inte *sakna* positivt välmående, men heller inte *uppleva* det.

Dessutom, om överlevnad är av grundläggande vikt måste även fortplantning (d.v.s. artöverlevnad) vara av grundläggande vikt.

Vi har alltså kommit fram till följande slutsats: Det enda av direkt relevans, det enda som absolut kan definieras som viktigt, är välmåendet hos medvetande organismer (d.v.s. den andra meningen med livet), och således även den tredje meningen med livet eftersom den främjar välmåendet. Även överlevnad och artöverlevnad bör definieras som viktigt, även om det inte lika tydligt kan bevisas.

Fördelning

Nästa relevanta fråga är för vilka individer välmåendet är viktigt. Spontant sett anser många människor att välmåendet är viktigast hos sig själva och de närmast stående individerna, och sedan är prioriteten avtagande ju längre bort från en själv en individ står. Detta visas i följande illustration, där svart färg representerar högsta prioritet och vit färg representerar lägsta prioritet.

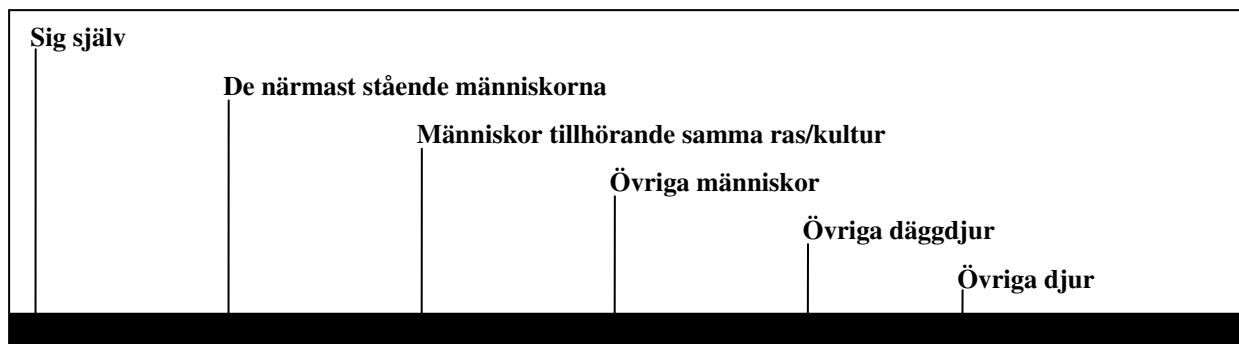
Figur 2 Egocentrisk prioritering av välmående

Denna fördelning härstammar från människans naturliga överlevnadsinstinkter, varför den varken är konstig eller onaturlig. Den är däremot både felaktig och farlig eftersom den kan orsaka lidande, både för andra och även en själv, eftersom man själv ingår i gruppen "andra" hos andra individer. Låt oss istället studera den objektiva prioriteringen av välmående.

Vi har allmängiltigt kommit fram till att *lidande är dåligt* och att *positivt välmående är bra*. Detta kan utvecklas till slutsatserna att *lidande är dåligt hos alla individer som kan känna lidande*, och att *positivt välmående är bra hos alla individer som kan känna positivt välmående*.

Att någon annan individ utsätts för lidande är i sig således lika allvarligt som om man själv skulle utsättas för samma lidande, eftersom det är samma lidande och det är just lidandet som är allvarligt.

Att en individ utsätts för lidande är således samma sak och lika allvarligt som om en annan individ, eller man själv, skulle utsättas för samma lidande. Välmåendet är alltså lika viktigt hos alla som kan känna lidande och positivt välmående. Den objektiva prioriteringen av välmående illustreras:

Figur 3 Objektiv prioritering av välmående

Den spontana (egocentriska) uppfattningen grundar sig även i ett tankefel. Många människor vet att de själva har ett medvetande, ett "jag" som kan känna lidande och välmående, vilket de ofta påminns om. Däremot känner de själva inte en annan individs lidande och välmående, varför de "glömmer bort" eller ignorerar det faktum att den andra individen har ett eget, likadant medvetande, ett eget "jag", och således kan uppfatta lidande och välmående på samma sätt som de själva.

Omtanke

Att prioritera andra individers välmående lika högt som sitt eget betecknas här som omtanke.

Ett praktiskt exempel på detta:

Om man får ett val huruvida man ska utsätta sig själv för ett *litet besvär* för att bespara en annan individ ett *stort besvär* bör man vara omtänksam och utsätta sig för det lilla besväret. För en själv blir situationen värre (man utsätts för det lilla besväret, vilket man annars inte hade gjort), men eftersom den andra individen besparas ett besvär som är större än det man själv utsätts för är det omtänksamma beslutet det beslut som sammanlagt resulterar i minst besvär. (Att någon annan individ mår bra är, som vi tidigare kommit fram till, lika viktigt som att man själv mår bra. Således är det bästa alternativet det alternativ som sammanlagt, oavsett individer, innebär minst personligt besvär.) Det skulle lika gärna kunnat vara man själv som blev besparad det stora besväret.

En annan fördel med omtänksamhet är att om alla besparar alla stora besvär kommer även alla att få stora besvär besparade. Efter en tillräckligt lång tid kommer alla individer i en grupp människor som beslutat sig för att helt vara omtänksamma enligt ovan definition att ha fått utstå mindre ovälmående än om gruppens människor inte beslutat sig för att vara omtänksamma.

Omtänksamhet gör således att det sammanlagt blir mindre ovälmående och mer välmående, vilket är positivt eftersom välmående är positivt. Förvisso kommer enskilda individer att ibland utsättas för besvär de annars inte skulle utsättas för, men eftersom en annan individ skulle få det ännu värre annars är det ändå en vinst. Dessutom, i längden kommer sannolikt alla att få besvär besparade i en omtänksam grupp, varför omtänksamhet i de flesta fall även är bra ur en enskilds egoistiska perspektiv.

Slutsats

Eftersom vi kommit fram till att det enda absolut viktiga är välmående hos medvetande organismer och att välmåendet är lika viktigt hos alla individer kan vi anta följande slutsatser:

- Målet med en människas alla aktiviteter och handlingar bör vara att sammanlagt *minska lidandet* och *öka välmåendet* hos *alla inblandade individer*. Dessutom, om någon form av ovälmående (som lidande eller allmänt besvär) måste förekomma bör ovälmåendet fördelas så lika som möjligt för att ingen ska få onödigt mycket ovälmående, vilket således vore onödigt dåligt. På samma sätt bör även välmåendet fördelas så jämnt som möjligt.
- En människas alla beslut bör leda till aktiviteter, handlingar eller andra företeelser som främjar ovan nämnda mål.
- Dessutom bör även överlevnad och fortplantning (artöverlevnad) upprätthållas.

Två sätt att fatta beslut

På en grundläggande nivå finns det två olika sätt för en människa att fatta beslut. Alla beslut av en människa är fattade med något eller en kombination av dessa två sätt.

- Spontan önskan
- Logiskt övervägande

Spontan önskan

Detta sätt att fatta beslut innebär att man följer sina spontana känslor och impulser och således gör det som för tillfället känns bäst för en själv. Detta är det sätt som alla jordens högre stående djur använder för att fatta beslut, varför det även är människans naturliga sätt att fatta beslut.

Logiskt övervägande

Man ignorerar sina spontana känslor och impulser och baserar sitt beslut på en logisk analys. Logik är benämningen på en användning av mänskligt språk som går ut på att utifrån ett antal fakta (premiss) komma fram till en slutsats. Om alla premisser är korrekta garanterar logiken att även slutsatsen är korrekt.

Ett tydligt exempel på ett logiskt resonemang:

Alla naturvetare arbetar med naturvetenskap.

Anders är naturvetare.

Därför arbetar Anders med naturvetenskap.

Om vi vet att premissen är sant att alla naturvetare arbetar med naturvetenskap och att premissen är sant att Anders är naturvetare så kan vi också vara helt säkra på att slutsatsen att Anders arbetar med naturvetenskap också är sann. Om slutsatsen är falsk, d.v.s. om Anders inte arbetar med naturvetenskap så beror det på att någon premiss är falsk, d.v.s. att antingen så arbetar inte alla naturvetare med naturvetenskap eller så är Anders inte naturvetare. Det skulle således inte vara det logiska resonemanget som var felaktigt.

Att logiska resonemang ger helt säkra slutsatser (om premisserna är korrekta) beror på att de grundar sig på helt säkra grundläggande resonemang. Resonemanget ovan (om Anders), till exempel, baseras på följande grundläggande korrekta resonemang (förenklat skrivet):

Om alla A är lika med B och C är lika med A så är C lika med B.

I detta fall omformulerat som:

Alla A arbetar med B.

C är A.

Därför arbetar C med B.

Ett korrekt formulerat logiskt resonemang garanterar således att slutsatsen är korrekt i fall att alla fakta (premiss) är korrekta.

Vad gäller beslutsfattande kan logiken användas för att bekräfta huruvida målet man har kommer att uppnås av beslutets olika utfall eller ej.

Vad som är viktigt, och således även vad som bör vara målet med en människas alla aktiviteter, handlingar och beslut, är som vi kom fram till i ”Slutsats” ovan, att öka välmåendet hos alla inblandade individer. Logiken kan alltså användas för att (under förutsättning att vissa fakta är korrekta) bekräfta huruvida det blir bättre, d.v.s. sammanlagt mer välmående, eller ej vid beslutets möjliga utfall.

Vid ett val kan man således fastställa de möjliga utfallen, jämföra dem och sedan välja det alternativ som sammanlagt innebär minst lidande och mest välmående för samtliga inblandade individer, d.v.s. bäst uppfyller målet.

Praktiskt exempel på beslutsfattande med logiskt övervägande:

Val: Ska jag utsätta mig själv för lite besvär för att bespara en annan individ mycket besvär?

Följande alternativ erbjuds i valet:

Valalternativ 1: Jag utsätter mig själv *inte* för lite besvär för att bespara en annan individ mycket besvär.

Valalternativ 2: Jag utsätter mig själv för lite besvär för att bespara en annan individ mycket besvär.

De två utfallen (resultaten) fastställs:

Utfall 1: Jag utsätts för inget besvär och en annan individ utsätts för mycket besvär.

Utfall 2: Jag utsätts för lite besvär och en annan individ utsätts för inget besvär.

Eftersom välmående är lika viktigt för alla individer som kan känna välmående (premiss) kan vi ta bort de delar av utfallen som handlar om välmående och är likadana i de båda utfallen (och således inte kan göra det ena utfallet bättre än det andra), nämligen ”(Någon) utsätts för inget besvär”. Återstoden, som således innehåller differensen mellan utfallen, blir:

Utfall 1: En annan individ utsätts för mycket besvär.

Utfall 2: Jag utsätts för lite besvär.

Eftersom välmående är lika viktigt för ”en annan individ” som för ”jag” (premiss) kan vi även ta bort dessa subjekt för att ytterligare fokusera på den verkliga differensen mellan utfallen.

Utfall 1: (Någon) utsätts för mycket besvär.

Utfall 2: (Någon) utsätts för lite besvär.

Nu kan vi enkelt jämföra differensen mellan de båda utfallen och konstatera att utfall 2 innebär minst besvär (eftersom ”lite” är mindre än ”mycket”), och således är minst dåligt, varför det val som genererar utfall 2, d.v.s. valalternativ 2, är bäst och bör väljas.

Logiskt beslut: Jag utsätter mig själv för lite besvär för att bespara en annan individ mycket besvär.

Om endast utfallen formulerats korrekt från början, alla operationer som utförs för ta bort allt förutom differensen/differenserna mellan utfallen är korrekta samt att analysen av differenserna i utfallen är korrekt, så garanterar logiken att det logiska beslutet är det som bäst uppfyller målet, d.v.s. ökat välmående hos alla inblandade individer.

Sammanfattning

Vid ett beslut som fattas med hjälp av ett logiskt övervägande jämförs (differenserna mellan) alla möjliga utfall, varefter det utfall som sammanlagt innebär mest välmående för samtliga inblandade individer, och således bäst uppfyller målet, väljs.

Om man exempelvis står inför ett val huruvida en aktivitet ska utföras eller ej och ser att det sammanlagt blir mer välmående om aktiviteten utförs bör (eg. måste) den utföras. Om man ser att det sammanlagt blir mindre välmående om aktiviteten utförs bör (eg. får) den inte utföras.

”Sammanlagt” innebär att alla resultat för alla är inräknade. Om till exempel en aktivitet generellt sett ger mycket extra välmående, men att man för tillfället inte orkar utföra aktiviteten, räknas även tröttheten in varför det logiskt sett *inte* blir bättre om aktiviteten utförs. Resultatet av den logiska analysen måste därför alltid följas. Blir det sammanlagt bättre om en aktivitet utförs bör (måste) den utföras, annars bör (får) den inte utföras.

Detta garanterar att resultatet leder till målet, det som sammantaget är bäst för alla.

Logikens relevans

Den spontana önskan härstammar från alla djurs överlevnadsinstinkter, och har som enda uppgift att främja främst sin egen och ibland även sin egen arts överlevnad för tillfället. Däremot är den inte programmerad för att främja det mål vi har definierat i ”Slutsats” ovan, d.v.s. välmående för alla (och inte enbart för tillfället, utan även i längden), varför vi kan antaga följande slutsats:

Det som spontant sett känns bäst för tillfället är inte nödvändigtvis det som verkligen är bäst för alla, eller ens för sig själv i längden.

Det logiska resonemanget, däremot, har som enda mål att garantera att målet, d.v.s. välmående för alla (och i längden), uppnås. En individ som istället utför logiska resonemang, och således alltid försöker att uppnå målet, kommer därför med en betydligt högre sannolikhet också att göra det, än en individ som följer sina spontana känslor och impulser.

En jämförelse kan göras med tärningskastande. Låt oss anta att målet är att få sidan sex uppåt. Att följa sina spontana känslor kan då sägas vara att kasta tärningen, eftersom det inte nödvändigtvis finns något som säger att känslorna har det egentliga målet som sitt mål. Att följa logiken, däremot, som har för avsikt att uppnå målet, kan sägas vara att lägga tärningen med sidan sex uppåt.

Spontan önskan gör således att det *kan* bli så bra som möjligt för alla i längden, medan det logiska övervägandet garanterar att det (nästan) alltid blir så bra som möjligt för alla i längden, varför det ofta blir bättre om logiska överväganden utförs istället för att individer följer sina spontana känslor och impulser.

Problemet är att de flesta människor föredrar att följa den spontana önskan istället för att utföra logiska överväganden. Detta av den enkla orsaken att människan, liksom andra djur, av egen överlevnadsinstinkt är programmerad att bli styrd av sina känslor och spontana impulser. Om någonting för tillfället känns väldigt attraktivt för en människa, förekommer en överhängande sannolikhet att människan också kommer att göra det som känns attraktivt. Detta även om människan på en logisk nivå är medveten om att utförandet kan skada sig själv i framtiden eller att det skadar eller kommer att skada andra, och således är dåligt.

Praktiska exempel

I vardagslivet finns många praktiska exempel på valmöjligheter mellan spontan önskan och logiskt övervägande.

Egoism – Omtanke

En av de vanligaste och tydligaste differenserna mellan den spontana önskan och det logiska övervägandet är huruvida människor är egoistiska eller omtänksamma.

Som vi kunde konstatera i kapitlet ”Omtanke” ovan gör omtanke att det sammantaget blir minst ovälmående och mest välmående hos alla inblandade individer, vilket är det bästa för alla och således även för en själv (eftersom ovälmående är lika illa hos en annan individ som hos en själv kan man, teoretiskt sett, säga att det är samma sak). I längden bör det även i en omtänksam grupp verkligen bli bäst för alla, även egocentriskt menat. Det bästa alternativet för alla, inklusive en själv, är således att vara omtänksam, vilket man således är om man utför ett logiskt övervägande.

Om man däremot följer sina spontana känslor och impulser och således gör det om för tillfället känns enklast och bäst för en själv väljer man att vara egoistisk, eftersom det för tillfället förefaller väldigt oattraktivt att utsättas för besvär. Resultatet blir dock att en annan individ utsätts för mer ännu mer besvär. Sammantaget blir det alltså sämre. I längden i en egoistisk grupp blir det även sämre för alla, inklusive en själv, även ur en egoistisk synvinkel.

Vi kan således konstatera följande:

- Om man följer sina spontana känslor och impulser väljer man att vara egoistisk, vilket gör att man själv mår bra för stunden. I längden blir det dock sämre för alla, inklusive en själv, även ur en egoistisk synvinkel.
- Om man utför ett logiskt övervägande väljer man att vara omtänksam, vilket gör att man för stunden mår lite sämre, men sammanlagt blir det bättre för alla. I längden, dessutom, blir det bättre för alla, inklusive en själv, även ur en egoistisk synvinkel.

Vi ser alltså – sammantaget blir det bättre för alla (inklusive en själv) i längden om man utför ett logiskt övervägande.

Förstörelse – Avhållsamhet

Ett konkret problem beträffande valet mellan egoism och omtanke är huruvida man för eget nöje ska utföra förstörelse eller ej.

Om man väljer att till exempel kasta sten på, och således förstöra, en gatlykta kan man förvisso själv få en hög stimulansnivå direkt om man finner det roligt. Detta är dock en förgänglig stimulans som snart försvinner. Konsekvenserna blir dock att någon måste reparera gatlyktan och att någon måste bekosta reparationen. Dessa pengar tas dessutom från andra projekt som andra skulle ha haft nytta av. Således blir det sammantaget mindre välmående hos alla inblandade.

Om man väljer att inte kasta stenen, däremot, får man direkt inte alls samma stimulansnivå, men konsekvenserna för de drabbade uteblir, varför det sammantaget blir mer välmående hos alla inblandade.

- Om man följer sin spontana önskan och således gör det som för tillfället förefaller mest attraktivt för en själv väljer man att kasta stenen, eftersom den egna stimulansnivån blir högst då. Däremot förekommer konsekvenser för andra individer, varför det sammantaget blir mindre välmående.
- Om man däremot utför ett logiskt övervägande avstår man från att kasta stenen eftersom det då sammantaget blir bäst för alla.

Missbruk – Avhållsamhet

Ett annat vanligt problem i dagens samhälle som är orsakat av att människor följer sina spontana önskningar istället för att utföra logiska överväganden är missbruk av alkohol och andra beroendeframkallande droger.

Om man väljer att dricka alkohol får man förvisso på en gång en hög stimulansnivå, men efter ett tag förekommer en överhängande sannolikhet att man kommer att må betydligt sämre än om man inte druckit alkohol, eftersom alkohol är ett cellförstörande gift. Dessutom är en alkoholpåverkad individ ofta inte speciellt trevlig mot sin omgivning, likaväl som en alkoholpåverkad individ får sämre kontroll över sig själv. Misshandel, våldtäkter, trafikolyckor och

allmän förstörelse är vanliga konsekvenser av alkoholkonsumtion. Även mindre mängder alkohol resulterar ofta i att individen blir mindre seriös och mer allmänt flamsig och får allmänt sämre självkontroll. Således blir det mindre välmående för en själv och möjligtvis (ofta troligtvis) även för omgivningen.

Om man väljer att inte dricka alkohol, däremot, får man direkt inte alls samma stimulansnivå, men man slipper alla negativa konsekvenser, varför det blir bättre både för en själv och för omgivningen.

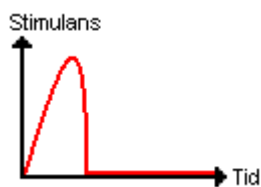
- Om man följer sin spontana önskan och således gör det som för tillfället förefaller mest attraktivt väljer man att dricka alkohol, eftersom stimulansnivån blir högst då. I längden blir det dock sämre för en själv och eventuellt även för omgivningen.
- Om man däremot utför ett logiskt övervägande avstår man från att dricka alkohol eftersom det i längden då blir betydligt bättre för en själv och för omgivningen.

Förgänglig stimulans – Hållbar stimulans

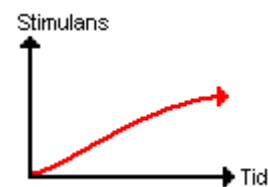
En av de, för en individs egen del, största differenserna mellan den spontana önskan och det logiska övervägandet ligger i valet mellan aktiviteter.

Stimulansen/det välmående man kan få av olika aktiviteter och företeelser kan delas in i två kategorier: hållbar stimulans och förgänglig stimulans. Hållbar stimulans är stimulans/välmående som hela tiden finns närvarande, som exempelvis välmåendet som kan fås av ett bra vardagsliv och den intellektuella stimulans som kan fås av kunskap och förståelse. Förgänglig stimulans är stimulans som endast kan fås under en begränsad, ofta kort, tid. Vanliga exempel på förgänglig stimulans är den stimulans som fås från s.k. ”stora” nöjen, som exempelvis att resa, se på biofilmer, gå på fester etc. Den förgängliga stimulansen brukar vara starkare än den hållbara, vilket dock kompenseras av dess förgänglighet.

Stimulansnivåerna av en förgänglig stimulans (från exempelvis en fest) och en hållbar stimulans (från exempelvis ett bra vardagsliv eller ett hållbart nöje som exempelvis förståelse) illustreras:

Figur 4 Stimulansnivån av en förgänglig stimulans

Figur 5 Stimulansnivån av en hållbar stimulans

Om man till exempel går på en fest (och således får en förgänglig stimulans) kan man få en riktigt hög stimulansnivå på en gång, men denna försvinner till stor del när festen är slut.

Om man däremot väljer att skaffa sig ett fint hus och bra arbete och således ett vardagsliv man trivs med (och således får en mer hållbar stimulans) får man inte direkt en lika hög stimulansnivå, men i längden är det rimligt att antaga att man sammantaget får mer stimulans och mer balans i livet. Detta i synnerhet som de höga stimulansnivåer som fås av många ”stora” nöjen (som exempelvis diskotekbesök) i många fall resulterar i sämre självkontroll och således öppnar för allvarigare problem som exempelvis alkoholmissbruk, misshandel, våldtäkter och förstörelse. I dagens samhälle händer det ofta att ungdomsfester och dylika tillställningar resulterar i sådana konsekvenser.

Vi kan således konstatera följande:

- Om man följer den spontana önskan och således gör det som för tillfället förefaller mest attraktivt för en själv väljer man ofta att få förgängliga stimulanser, eftersom den egna stimulansnivån blir högst då. Däremot kan detta i vissa fall öppna för allvarigare problem.
- Om man däremot utför ett logiskt övervägande väljer man i många fall istället att få hållbara stimulanser, eftersom man då i längden mår bättre av sådana.

I det här fallet går det emellertid inte att skapa en allmängiltig regel om vilken stimulanstyp som är bäst, eftersom det varierar mellan olika individer (t.ex. om man tycker om ”stora” nöjen eller inte) och mellan olika situationer (t.ex. om en risk för konsekvenser föreligger eller ej). Istället får man för varje val utföra ett logiskt övervägande och fastställa vilket alternativ som är bäst. Vad som dock är viktigt är att ett beslut om huruvida man t.ex. ska gå på en fest eller inte måste baseras på en logisk analys, som då visar att det då (sannolikt) kommer att bli mer välmående för alla inblandade. Detta för att utesluta nöjen som kan resultera i problem. Man får således inte av en känslomässig impuls utföra ett nöje, eftersom ingenting då kan garantera att nöjet inte för med sig några negativa konsekvenser.

Vi kan därför åtminstone konstatera följande:

- Beslutet att gå på ett nöje måste baseras på en logisk analys, eftersom detta påvisar att målet kommer att uppnås.
- Beslutet att gå på ett nöje får således inte baseras på en känslomässig impuls, eftersom det i sådana fall inte finns någon indikation på att målet kommer att uppnås, eller på att inga negativa konsekvenser medföljer.

För de flesta människor gäller förmodligen ändå att en bra hållbar stimulanstyp i form av ett bra vardagsliv som grund är nödvändig, och ofta viktigare än många förgängliga stimulanser. Utöver denna gör det emellertid i sig inget om vissa enstaka nöjen läggs till, så länge besluten att utföra nöjena är baserade på logiska analyser, och inte känslomässiga impulser, för att garantera att inga negativa konsekvenser medföljer.

Hämnd och straff – Avhållsamhet

Ytterligare ett exempel på differens mellan den spontana önskan och det logiska övervägandet är huruvida brottslingar ska straffas eller ej. Spontant och känslomässigt anser många att brottslingar som begått allvarligare brott ska straffas och utsättas för någon form av lidande. Låt oss studera vad logiken säger genom att jämföra utfallen av att straffa brottslingen och att inte göra det:

Utfall 1: Ett brott har begåtts och brottslingen utsätts för lidande.

Utfall 2: Ett brott har begåtts och brottslingen utsätts inte för lidande.

Efter borttagande av de ekvivalenta delarna fås följande differens:

Utfall 1: En brottsling utsätts för lidande.

Utfall 2: En brottsling utsätts inte för lidande.

Således ser vi att utfall 1 (straff) sammantaget resulterar i mer lidande än utfall 2 (inget straff), varför utfall 1 är sämre än utfall 2 (leder mindre till målet än utfall 2). Det logiska övervägandet är således att inte applicera något straff.

För att inte brottslingen ska utföra fler brott måste hon dock få behandling/vård om hon behöver det. Dessutom, om ett (milt) straff används i avskräckande syfte, d.v.s. för att reducera antalet negativa brott, kan det accepteras, även om alternativa förebyggande åtgärder är att föredra. Det enda vi helt säkert kan utesluta är straff i hämnsyfte, vilket enbart leder till extra mycket lidande, som i det logiska exemplet ovan. En brottsling lider lika mycket vid misshandel som en icke-brottsling, varför det är lika allvarligt att misshandla en brottsling som att misshandla en icke-brottsling.

- Om man följer sin spontana önskan och således gör det som för tillfället förefaller mest attraktivt väljer man att utföra hämnd. Resultatet blir dock sammantaget mer lidande.
- Om man däremot utför ett logiskt övervägande avstår man från hämnd eftersom resultatet då blir sammantaget mindre lidande.

Sammanfattning

Det som spontant och känslomässigt känns lättast och mest attraktivt för tillfället är sällan det som verkligen är bäst för en själv i längden, eller det som sammantaget är bäst för alla. Vill man utföra det som verkligen *är* bäst för en själv och alla andra i längden, d.v.s. det som leder till målet, måste man reflektera logiskt.

Logiska överväganden gör alltså att man kan *avstå* från negativa känslomässiga impulser och att man kan *utföra* positiva aktiviteter som spontant sett *inte* förefaller attraktiva.

För att klara av att ignorera känslomässiga impulser och att utföra sådant som inte spontant sett förefaller attraktivt krävs *självdisciplin*. Det krävs självdisciplin för att ignorera impulser till exempelvis förstörelse, våldtäkter och alkoholkonsumtion och det krävs självdisciplin för att inte utföra stora nöjen. Det krävs också självdisciplin för att utsätta sig själv för besvär för att bespara en annan individ ännu mer besvär.

Detta är dock nödvändigt med tanke på de negativa konsekvenser som kan förekomma utan disciplinen och med tanke på att målet, d.v.s. det som är bäst för alla (inklusive en själv) i längden endast kan uppnås med logiska överväganden.

Att ha logiska argument och att analysera själv

Det är viktigt att alltid ha logiska argument till värderingar och utföranden för att kunna veta och bevisa varför det blir bättre, varför målet uppnås, av en värdering eller ett utförande. Annars är det möjligt att en del värderingar och utföranden inte leder till målet, och i värsta fall t.o.m. leder till antimålet, d.v.s. sammantaget mer lidande.

Det är även viktigt att analysera själv, och inte enbart förlita sig på att omgivningen eller en majoritet har rätt, vilket inte alls är säkert så till vida att omgivningen eller majoriteten inte kan uppvisa några konkreta logiska argument. Om omgivningen och majoriteten har fel, så kommer felet annars att fortplanta sig istället för att korrigeras, med resultatet att målet kommer att uppnås ännu sämre.

En av människans egenskaper är grupp beteendet, vilket gör att många människor tenderar att förlita sig på andra istället för att analysera själva. Tidigare i människans utveckling, när människor levde primitiva liv på t.ex. Afrikas savann, var detta en fördel för människan som på så sätt överlevde bättre. Idag, när människor ändå överlever och har förmåga att tänka på andra än sig själva likaväl som på sig själva i längden, är detta istället en av människans största ofullkomligheter.

Om vi till exempel ponerar ett samhälle i vilket alla människor bär blåa tröjor och att det där föds en pojke, så föreligger en överhängande sannolikhet att pojken när han växer upp kommer att vilja bära en blå tröja. Inte för att han anser det som nödvändigtvis *rätt* att bära en blå tröja, utan eftersom det anses *normalt* att bära en blå tröja. Samma fenomen inträffar med många åsikter och värderingar, och alla är inte nödvändigtvis bra och leder till målet.

Eftersom människor till stor del föds till sina åsikter och värderingar föreligger ett stort ansvar på varje individ att själv reflektera över dem och kunna ta ansvar för dem.

All form av "idolskap" bör också undvikas, eftersom sådan tenderar att få folk ("beundrare") att assimilera andras ("idolers") åsikter och värderingar istället för att tänka själva, vilket också bidrar till att fortplanta felaktiga värderingar istället för att korrigera dem.

Vikten av att analysera själv gäller alltid, inte bara istället för att förlita sig på omgivningen och majoriteten, utan ibland även istället för att förlita sig på lagen, som inte alltid förefaller konkret främja det mål vi definierat. Ett praktiskt exempel på detta kommer vi senare att komma fram till.

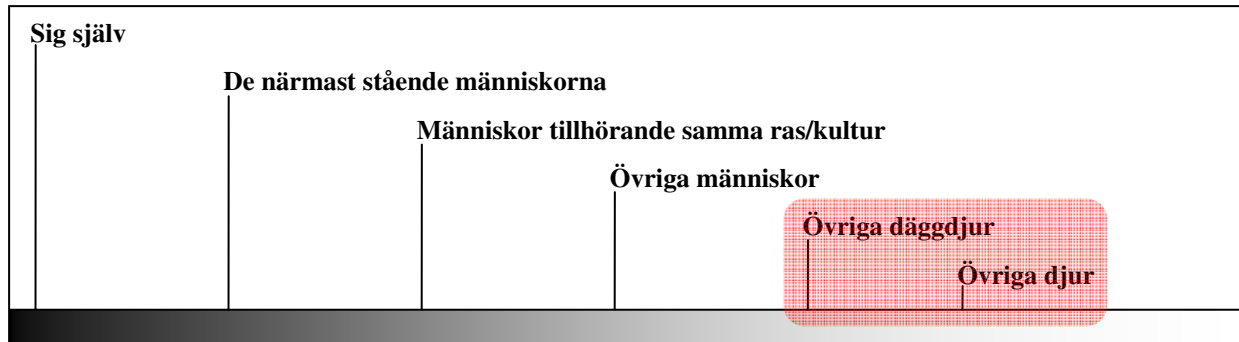
Vi har således kommit fram till att man måste ha logiska argument för alla sina åsikter och värderingar, för att garantera att de leder till målet och inte medför några negativa konsekvenser. Man måste dessutom analysera själv istället för att enbart acceptera andras (omgivningens eller majoritetens) åsikter och värderingar. Annars riskerar felaktiga värderingar (som inte leder till målet) att fortplanta sig istället för att korrigeras.

Man måste helt enkelt förlita sig på sig själv och sin egen logik istället för att enbart helt acceptera andras idéer. Detta kräver också att man tar avstånd från människans naturliga gruppmentalitet och all form av grupstryck (den psykologiska vilja som finns att göra som andra och den ovilja att göra annorlunda eller ifrågasätta).

En av de enklaste vägarna från detta är att vara ensam, inte nödvändigtvis hela tiden men ändå tillräckligt mycket för att bli tvungen att tänka själv och ta ansvar själv.

Djurrätt

Ett av de allra största problemen på jorden idag, orsakat av de felaktiga beslutsätt och tankefel som beskrivits tidigare, är bristerna inom djurrätt, d.v.s. problemen med prioriteringen av välmående för de individer som finns längst ifrån en själv.

Figur 6 Egocentrisk prioritering av välmående med betoning på de individer som står längst ifrån en själv och således prioriteras sämst.

Problemet

Många människor anser att lidande hos djur är mindre allvarligt än lidande hos människor, vilken åsikt återspeglas på många sätt i samhället, med resultatet att djur utsätts för lidande.

Som vi kom fram till under "Fördelning" ovan är lidande lika allvarligt hos alla individer som kan känna lidande och välmående lika viktigt hos alla som kan känna välmående. Därför är lidande hos (högre stående) djur lika allvarligt som lidande hos människor. Vidare måste misshandel (medveten sänkning av välmåendet) av sådana djur vara lika allvarligt som misshandel av människor. Detta kan även visas logiskt:

Det allvarliga med misshandel är lidandet.

Ett djur lider lika mycket vid misshandel som en människa.

Därför är det lika allvarligt att misshandla ett djur som att misshandla en människa.

Detta är en logisk sats som visar att slutsatsen är sann i fall att alla fakta (premiss) är sanna. Om det vore på det sättet som många människor anser, d.v.s. att slutsatsen är falsk, måste det således innebära att någon av premisserna är falsk:

Antingen så är det allvarliga med misshandel inte lidandet eller så lider ett djur inte lika mycket vid misshandel som en människa. Att det allvarliga med misshandel är lidandet är uppenbarligen sant, eftersom vi konstaterat det i "Vad är viktigt?" ovan, och att (högre stående) djur lider lika mycket vid misshandel som människor är mycket troligt då en människa *är* ett (högre stående) djur.

Förvisso är den andra premissen inte alltid sann – alla djur kan inte känna lidande. Alla djur har utvecklats från enkla, encelliga organismer, som inte har något medvetande och således inte kan känna lidande. Medvetandet – och förmågan att känna lidande – har dock utvecklats med tiden. Därför har små, primitiva, djur som exempelvis urdjur (klassificeras egentligen som protister) inget medvetande alls. Det är även rimligt att antaga att andra, tämligen primi-

tiva djur som exempelvis de enklaste nässeldjuren och de enklaste svampdjuren också saknar medvetande.

Alla större djur, som de flesta reptiler, fåglar och i synnerhet alla däggdjur har dock i stort samma medvetande och samma förmåga att känna lidande, varför det till exempel är lika allvarligt att utsätta en gris, mink eller en tjur för lidande som att utsätta en människa för lidande.

Problemet är alltså att högre stående djur idag utsätts för lidande, p.g.a. människors felaktiga värderingar.

Orsak

Orsaken till människors felaktiga värderingar angående djurs välmående ligger förmodligen i olika former av trångsynthet, d.v.s. att man av olika anledningar inte "vill" analysera djurrättsfrågor från grunden och inse den logiskt korrekta värderingen. Eftersom inga analyser då sker uppmärksammas heller inte problemet.

Trångsyntheten förekommer förmodligen främst i tre former:

- Den trångsynthet som vi uppmärksamade i "Fördelning" ovan; individer som man inte har någon känslomässig förbindelse till bryr man sig spontant inte om samt att man spontant "glömmer bort" att individer som inte ser ut som en själv också har ett medvetande.
- Eftersom majoriteten i dagens samhälle anser att lidande hos djur är mindre allvarligt än lidande hos människor är det denna åsikt som (de flesta) människor föds in i och som även är lättast att ha; trångsyntheten att inte komma på att/våga gå emot majoriteten.
- Trångsyntheten att över huvud taget inte vilja analysera företeelser från grunden.

Många människor har helt enkelt inte insett att det allvarliga med misshandel är lidandet, utan anser att det allvarliga är helt andra, indirekt relevanta eller helt irrelevanta faktorer.

Till exempel anser många människor att anledningen till att man inte ska misshandla en människa är att "det är självklart" (inget argument) eller att "det står så i lagen" (ej egentlig orsak). Har man endast sådana argumentet kan det i många fall, moraliskt sett, gå att misshandla ett djur, eftersom det kanske då "inte är självklart" att man inte får göra det eller att "det inte står i lagen" att man inte får göra det. Problemet är dock att den egentliga (riktiga) anledningen till varför man inte ska misshandla en människa *inte* direkt är för att "det är självklart" eller för att "det står så i lagen", utan för att människan då utsätts för lidande. Om man kommer fram till denna, egentliga, anledning går det inte moraliskt att misshandla ett högre stående djur, eftersom samma argument mot att misshandla en människa då kan appliceras på det högre stående djuret.

Försiktighetsprincipen

Beträffande lägre stående djur och frågan om hur högt medvetande de har måste man applicera försiktighetsprincipen, och således antaga att djuret i fråga kan känna de utföranden som eventuellt skulle kunna orsaka det lidande.

Till exempel, även om fiskar måhända har lägre medvetande än däggdjur, är det således inte försvarbart att använda levande fiskar fastsatta på krokar som bete vid fiskeri, eftersom situationen då mycket möjligt innehåller samma lidande som om en människa fastsattes på en krok för att sedan bli levande uppäten. Detta skulle i sådana fall vara betydligt allvarligare än om en människa den kvällen tvingades äta något annat än nystekt fisk.

Praktiska exempel

Idag förekommer många fenomen där djur utsätts för lidande.

Tjurfäktning

I många länder (t.o.m. rika, ”välutvecklade”, industriländer) är tjurfäktning tillåtet. Tjurfäktning är en sport i vilken en människa fäktar en tjur till döds för människors nöjes skull. Låt oss studera skillnaden mellan utfallen i att utföra tjurfäktning eller inte:

Utfall 1: En tjur utsätts för ett stort lidande och människor får extra stimulans.

Utfall 2: En tjur utsätts för inget lidande och människor får ingen extra stimulans.

För tjuren ligger differensen i huruvida den ska utsättas för ett stort lidande eller ej, och för människorna ligger differensen i huruvida de ska få extra stimulans eller ej.

Vad är då allvarligast, att få ett stort lidande eller att inte få någon extra stimulans? I det här fallet är det betydligt allvarligare att utsättas för ett stort lidande än att inte få någon extra stimulans, varför det *inte* är logiskt försvarbart att utföra tjurfäktning.

Eftersom lidande är lika allvarligt hos en tjur som hos en människa är detta lika allvarligt som om en människa skulle fäktas till döds. Om tjurfäktaren själv skulle fäktas till döds skulle hon svårligen fortsätta att tycka om sporten, även om hon också fick stimulansen.

Djurförsök

Plågsamma djurförsök utförs vid tester av kosmetika, s.k. ”skönhetsprodukter”. Detta är också fullständigt oacceptabelt. Det är inte värt att utsätta djur för lidande enbart för människans ytliga impuls att ”se vacker ut”. Om konsumenterna för kosmetika själva fick utsättas för det lidande som testdjuren utsatts för skulle de svårligen fortsätta sin konsumtion av dessa onöd-vändiga produkter.

Djurförsök av läkemedel inom farmakologisk forskning bör även de undvikas – djur plågas och dödas för att hjälpa människor. Om många djur får lida för att rädda några människor är detta oacceptabelt. Däremot, om ett *fåtal djur* utsätts för *mycket milda* försök för att rädda *många människor* från *större lidande*, är det rationellt och mer acceptabelt eftersom målet då uppnås, även om alternativa testmetoder, där inga djur utsätts för lidande, vore att föredra.

Pälsdjur

En annan vanlig företeelse är att föda upp djur (som exempelvis minkar) i burar för att sedan döda dem och använda deras pälsar för att skapa kläder åt människor. För att uppfödarna ska spara pengar brukar burarna dessutom vara tämligen små.

Eftersom burarna är små utsätts minkarna för lidande, vilket det inte är värt för att människor ska få kläder som de lika gärna kunde få utan att använda pälsdjur. Den extra kvalitet som dessa kläder må ha är inte värd andra individers lidande. Om pälskonsumenterna själva fick utsättas för det lidande som djuren utsätts för skulle de sannolikt avstå konsumtionen.

Köttdjur

Det är inte lika självklart att det är lika allvarligt att man slaktar djur för att få föda, då alla jordens rovdjur gör detta. Däremot är människans djurhantering ofta mycket sämre än ”hanteringen” av ett annat rovdjurs byte. Till exempel mår ofta människans slaktdjur sämre under sina liv än vad zebraerna på Afrikas savann gör innan de blir uppätta av lejon. Dessutom har andra rovdjur inga val – de överlever själva inte utan att äta andra djur som föda. Människan, däremot, har ett val – man överlever likaväl som vegetarian.

Dock ”anser” de flesta människor uppenbarligen att en eventuell försämring av deras korta ”nöjen” i form av matstunder är allvarligare än att andra individer (djuren som producerar köttet) får lida och sedan dödas. Detta är irrationellt; om en människa fick välja att själv utsättas för lidande och sedan dödas för en annan individs nöje, skulle människan säkerligen avstå, utan att för den delen vara egoistisk. Detta eftersom det innebär mer ovälmående att utsättas för lidande än att ändra matvanor. Vi kan alltså konstatera att människans köttproduktion inte är värd något som helst lidande hos andra djur.

”Straff”

Djur som orsakat människor problem, till exempel hundar som bitits eller zoo-instängda djur som angripit besökare utsätts ofta för straff, oftast avlivning, av dess ägare efteråt. Även detta är irrationellt, av två anledningar:

- Som vi kommit fram till i ”Hämnd och straff – Avhållsamhet” ovan resulterar hämnd (straff utan rationell anledning) alltid i en sammantagen försämring av välmående, d.v.s. av målet. Dessutom:
- Till skillnad från (de flesta) människor som begår brott gör djur inte det avsiktligt, ty de inte har någon förmåga att ignorera sina känslor och impulser och reflektera logiskt. Om man placerar en hungrig tiger i en stad kan man utgå ifrån att den kommer att äta upp någon förr eller senare, eftersom den inte har något val. Andra högre stående djur kan således inte ha den egenskapen som många människor definierar som att vara ”ond”. Många människors felaktiga argument att ”onda” individer alltid ska straffas skulle således inte acceptabelt kunna appliceras på andra högre stående djur *även* om argumentet i sig *inte* skulle vara irrationellt.

Enskilda fall är relevanta

Kritiker till djurrätt hävdar ofta att det inte har någon stor betydelse hur människor är mot andra djur eftersom det i naturen ändå förekommer mycket lidande. Till exempel är det inom vissa arter så att endast en minoritet av en kull av ungar når fullvuxen ålder, likaväl som många vuxna djur måste bli uppätta av predatorer. Dock är en enskild individs välmående relevant även om många andra individer inte påverkas av en förändring – för sin egen skull. Det är det individuella perspektivet man måste ha när man diskuterar välmåenden eftersom det är individer som har dem. Detta även i en objektiv diskussion, ty en sådan endast är en summa av olika individers välmåenden. Man kan teoretiskt jämföra en situation där alla mår dåligt och där alla utom man själv mår dåligt för att ytterligare se differensen.

Sammanfattning

Idag förekommer mycket onödvänt lidande hos djur, vilket är lika allvarligt som om lidandena gällde människor, eller en själv. Lidandena orsakas idag i många fall av människors dumhet och odisciplin att för eget nöje plåga andra individer, d.v.s. att människor följer sina

spontana impulser och gör det som känns bäst för de själva istället för att logiskt reflektera över vad som är bäst för alla.

Människan är ett helt vanligt djur; ett djur dock som fått för sig att sätta sig över och utnyttja sina medarter. Vad människan måste göra är att inse att lidande är lika allvarligt hos alla individer som kan känna lidande, och att börja respektera individer tillhörande andra (åtminstone högre stående) arter som sig själv.

Värderingar respektive åsikter

Det är viktigt att skilja mellan värderingar och åsikter.

Värderingar är grundläggande regler för vad målet är och hur det uppnås. En värdering är antingen rätt eller fel. Exempel på en korrekt värdering är att alla högre stående djurs välmåenden är lika viktiga. Exempel på inkorrekt värdering är att det är rätt att misshandla andra individer för eget nöje, som i våldtäkter och tjurfäktning.

Åsikter, däremot, är personliga egenskaper som för en enskild individ är korrekta eller inkorrekta, men som för en allmänhet saknar korrekta svar. Till exempel kan det för en individ vara korrekt att blå färg är finare än röd färg, men eftersom en annan individ kan tycka annorlunda finns det inget allmängiltigt korrekt svar. När man talar om åsikter måste man alltså, för att inte ha fel, ange för vilket subjekt åsikten är korrekt.

Följande sats är till exempel felaktig:

”Blå färg är finare än röd färg.”

Satsen kan däremot göras korrekt om ett (korrekt) subjekt specificeras:

”Jag tycker att blå färg är finare än röd färg.”

Även kollektiva subjekt kan användas (ex. vi, de), om alla i subjektet instämmer i åsikten.

För att en egenskap ska kunna vara en åsikt får den dock inte påverka individer som står utanför subjektet. Man kan till exempel inte använda följande egenskap som en åsikt:

”Jag tycker om våldtäkter.”

Förvisso kanske vissa individer tycker om våldtäkter medan andra inte gör det. Men eftersom våldtäkter även påverkar en andra part (offret) måste även den andra parten instämma. I detta fall brukar den andra parten sällan instämma, varför detta inte är en åsikt. Det är således inte så att de som tycker om våldtäkter får utföra sådana medan de som inte tycker om dem får avstå. Om offren inte tycker om dem får de inte utföras alls.

På samma sätt är det inte en försvarbar åsikt att tycka om exempelvis tjurfäktning, eftersom tjuren, som påverkas av åsikten, sannolikt inte instämmer i den.

Korrekta åsikter måste dock respekteras fullständigt. Om till exempel individ A får en stor stimulans av att åka på tio semesterresor och individ B får samma stimulans av att köpa ett datorstyrt hemmabiosystem med surround-högtalare och storbildsskärm för samma kostnad måste de respektera varandra, även om de kanske inte ”förstår” varandras åsikter.

Liksom den strikta logiken allmänt förbjuder vissa företeelser kräver den lika envist en godtycklig acceptans för olika åsikter.

Sammanfattning

I den här uppsatsen har vi diskuterat vad som är meningen med livet, vad som är viktigt och vad som således bör vara målet med en människas alla aktiviteter och handlingar samt hur målet uppnås, vilken metod man bör fatta beslut med.

De enda biologiska egentliga meningarna med livet är att överleva och fortplanta sig. Dock kan och bör även välmående tilläggas som en egendefinierad mening med livet för (medvetande) djur. Vidare bör positiv utveckling tilläggas som en egendefinierad mening med livet för människor. Den positiva utvecklingen är till för att främja välmåendet. Det enda som absolut förefaller vara av hög relevans är meningarna med livet, och i synnerhet välmåendet. Välmåendet är lika viktigt hos alla som kan känna välmående. Att sammantaget öka välmåendet hos alla inblandade individer bör således vara målet med en människas alla aktiviteter och handlingar. För att en människa ska kunna främja målet krävs att hon inte styrs av sina känslor, utan fattar alla hennes beslut efter logiska överväganden likaväl som hennes värderingar måste vara korrekta och genomtänkta.

Avslutning

Människan är en mycket privilegerad art. Tack vare sin förmåga att ignorera sina spontana känslor och impulser kan hon istället utföra logiska överväganden som ser till att de beslut hon fattar leder till de mål hon har. Detta leder till att det i praktiken till största del är människan som bestämmer hur hon själv och andra människor (och andra djur) ska stå till, varför det är väldigt viktigt att hon bestämmer rätt. Varje människa bör vara hängiven sitt uppdrag att *leva och handla rätt*. Detta betyder i praktiken att hon ska göra det som sammantaget blir bäst för alla. Detta är även det som är bäst för henne själv, eftersom det som är bäst för alla är att alla mår bra, och hon själv tillhör gruppen ”alla”.

Att handla rätt är att handla rationellt för att främja allas välmående.

Referenser

Denna uppsats bygger delvis på följande tidigare uppsatser:

- Rejbrand, Andreas (2002), *Vad är meningen med livet?* Katrineholm.
- Rejbrand, Andreas (2003), *Att reflektera*. Katrineholm.
- Rejbrand, Andreas (2003), *Djurrätt*. Katrineholm.